

Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) i arealplanlegging

I samband med rullering av kommuneplanar og utarbeiding av reguleringsplanar er det i plan- og bygningslova eit krav om å gjennomføra ein risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse). Det er ei kommunal oppgåve å syta for at risiko- og sårbarhetsanalysar vert gjennomført.

Plan- og bygningslova § 3-1 syner til at planlegginga skal;

”Fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.”

ROS-analyse:	En systematisk framgangsmåte for å skildre og/eller kvantifisere uønska hendingar. ROS-analysen vert utført ved kartlegging av uønska hendingar og årsaker til desse hendingane. I analysen vert sårbarhet kopla mot risiko.
Risikovurdering:	Ei vurdering av sannsyn for og konsekvens av ei uønska hending. Risiko = Sannsyn x konsekvens
Sannsyn:	Vurdering av frekvens/sjansane for og kor ofte ei hending vil førekomma.
Konsekvens:	Mogleg verknad/resultat av ei hending.

Føremålet med ROS-analysen er å avdekke risiko og sårbarheit som følgjer av planframlegget, dvs. ny arealbruk. ROS-analysen skal avdekke tiltaket sin risiko i høve til lokalisering (risiko frå ytre tilhøve) og tiltaket sin risiko for omkringliggjande areal (risiko for omkringliggjande areal).

Ut frå ei vurdering i høve til sannsyn og konsekvens vil analysen syne om det ligg føre akseptable eller uakseptable konsekvensar av det nye føremålet og planen med omsyn til liv og helse, miljø og økonomiske tilhøve, samt samfunnsviktige funksjonar. Det er viktig å finne tiltak som reduserer eller eliminerer uakseptabel risiko for å redusera risiko og sårbarhet for område med uakseptabel risiko. Slike tiltak kan vera både førebyggjande og skadereduserande.

Akseptkriterium for risiko gir uttrykk for det risikonivået (farenivået), som ein vedtek er akseptabelt i ein gitt periode. Akseptkriteria utgjer ein referanse ved vurdering av val av løysningar og trong for risikoreduserande tiltak.

ROS-analysen skal utførast i samsvar med ein kvar tids gjeldande rettleiar av Direktoratet for sivilt beredskap og andre direktorat. Samt Bømlo kommune sin til kvar tids gjeldande overordna ROS-analyse.

For reguleringsplanar og tilrettelegging av nye arealføremål i kommuneplanen sin arealdel, skal arealendringa vurderast med omsyn til det konkrete tiltaket og tiltaket sin lokalisering i nærmiljøet. Summen av nye tiltak kan til saman utgjera større risiko for kommunen sitt overordna risikobilde, slik at vurderingar også må gjerast for totaliteten av planframlegget.

Føresetnadar for ROS-analyser:

- Naust og småbåtanlegg skal ikkje ha varig person opphald. I Tek10 tryggleiksklasse F1 og S1.
- Småbåthamn. I Tek10 tryggleiksklasse F1 og S2.
- Bustadområde har varig opphald, rekna 3 personar eit hushald. I Tek10 tryggleiksklasse F2 og S2.
- Næringsområde har ikkje varig opphald, rekna opp til 10 personar i arbeid. I Tek10 tryggleiksklasse F2 og S2.
- Offentlege institusjonar. I Tek10 F3 og S3.
- Vurdering av konsekvens er sett opp mot enkelt individ og enkelte bygg sin verdi.

Akseptkriterium

Som akseptkriterium har ein lagt til grunn:

Uakseptabel risiko	Tiltak <u>skal</u> settast i verk for å redusera risikoen. Det er krav om ROS-analyse for alle detaljplanar. Det skal gjennomførast ytterlegare undersøkingar/utgreiingar for å belysa risikoen (ROS-analyse).
Middels risiko	Risiko <u>bør</u> vurderast med omsyn til tiltak som reduserer risiko. Gjennomføring av tiltak skal vurderast i høve til kost - nytte. Det er krav om ROS-analyse for alle detaljplanar. Kommunen kan, basert på tiltaket sitt innhald, utforming og lokalisering, i byggesak krevje ROS-analyse.
Akseptabel risiko	Det er krav om ROS-analyse for alle detaljplanar. Det bør i kvar enkelt byggesak vurderast om det må gjennomførast førebyggjande tiltak.

Tabell 1. Risikomatrissa har tre soner; grøn, gul og raud. Matrissa er inndelt i 4 matriser, ei for kvart tema (liv og helse, miljø, økonomi og samfunnsviktige funksjonar). Sannsyn og konsekvens er inndelt i 5x5 og inndelinga med koding finn ein igjen i tabell 2 og 3.

		HELSE OG LIV					MILJØ					ØKONOMI					SAMFUNN				
Sannsyn	1																				
	2																				
	3																				
	4																				
	5																				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	3	3	4	5
		Konsekvens																			

Tabell 2. Inndeling av sannsyn

	Sannsyn	Frekvens
1	Mykje sannsynleg	Meir enn ei hending kvart 20. år
2	Sannsynleg	Mindre enn ei hending kvart 20. år, men meir enn ei hending kvart 200.år
3	Noko sannsynleg	Mindre enn ei hending kvart 200. år, men meir enn ei hending kvart 1000.år
4	Lite sannsynleg	Mindre enn ei hending kvart 1000. år, men meir enn ei hending kvart 5000.år
5	Usannsynleg	Mindre enn ei hending kvart 5000. år

Tabell 3. Inndeling av konsekvens

	Konsekvens	Liv og helse (L)
1	Ufarleg/ubetydeleg	Ingen eller små personskadar. Få og små personskadar som treng medisinsk handsaming. Fråvær avgrensa til bruk av eigenmelding.
2	Ein viss fare	Inntil 5 alvorlege person- skadar eller mange små personskadar. Fråvær som krev sjukemelding.
3	Alvorleg/farleg	Inntil 10 alvorleg skadde personar eller inntil tre dødsfall
4	Kritisk	Inntil 25 alvorleg skadde personar eller inntil ti dødsfall
5	Katastrofal	Fleire enn 25 alvorleg skadde personar eller fleire enn ti dødsfall

	Konsekvens	Materielle verdiar/økonomi (Ø)
1	Ufarleg/ubetydeleg	Ingen eller ubetydeleg økonomisk kostnad, inntil 1 mill. kr.
2	Ein viss fare	Kortvarig skade eller tap av samfunnsverdiar, mellom 1- 10. mill. kr
3	Alvorleg/farleg	Skade eller tap av verdiar av noko varigheit, mellom 10 mill. - 90 mill. kr
4	Kritisk	Skade eller tap av verdi av lengre varigheit, mellom 90 mill. - 300 mill. kr
5	Katastrofal	Varig skade eller tap av samfunnsverdi, over 300 mill. kr
	Konsekvens	Ytre miljø (luft, vatn og grunn) (M)
1	Ufarleg/ubetydeleg	Ingen eller ubetydelege miljøskadar. Utbetra av naturen sjølv etter kort tid
2	Ein viss fare	Miljøskadar, kort restitusjonstid
3	Alvorleg/farleg	Miljøskadar, < 1 års restitusjon
4	Kritisk	Alvorlege miljøskadar, > 1 års restitusjon
5	Katastrofal	Svært alvorlege miljøskadar, irreversibel skade
	Konsekvens	Samfunnsviktige funksjonar (S)
1	Ufarleg/ubetydeleg	Systemet vert midlertidig sett ut av drift. Ikkje trong for reservesystem
2	Ein viss fare	Systemet vert midlertidig sett ut av drift. Dersom det ikkje finst reservesystem/alternativ kan det ha konsekvensar for liv og helse, miljø og økonomi.
3	Alvorleg/farleg	Driftsstans inntil 1 veke.
4	Kritisk	Systemet vert sett ut av drift i fleire veker og månader.
5	Katastrofal	Hovud- og avhengige system vert sett permanent ut av drift.

Tabell 4. Sjekkliste for ROS-analyse (ikkje utfyllande)

Hending/situasjon	Aktuelt?	
Natur- og miljøforhold	Ja	Nei
Er området utsett for eller kan planen medføre risiko for:		
1. Ras/skred (snø, stein, masse mm).		
2. Flaum (elv, bekk), ekstrem nedbør		
3. Stormflo, høgvasstand, store bølger, stigning av havnivå, ekstrem vind		
Menneskeskapte forhold	Ja	Nei
Kan planen få konsekvensar for eller kan planområdet verta påverka av:		
4. Støy frå veg, næring/industri eller anna		
5. Akutt forureining		
6. Anna forureining (forureining av grunn, deponi etc.)		
7. Transport av/ulukke med farleg gods		
8. Stråling (høgspenn linje)		
9. Dambrot		
10. Brann og eksplosjon		
11. Regulerte vassmagasin med spesiell fare for usikker is, endringar i vasstand mm		
12. Naturlege terrengformasjonar som utgjer spesiell fare (stup mm).		
13. Ulukke i kryss og av- / påkjøring		
14. Ulukke med gåande/syklande		
15. Skipstrafikk		
16. Andre ulukkespunkt		